

Kuntatalouden kehitys vuoteen 2022

Päivitetty 27.11.2018

Lähde: Kuntaliiton laskelmat & Kuntatalousohjelma 14.9.2018

Kehitysarviossa on huomioitu sote- ja maakuntauudistuksen vaikutukset kuntatalouteen

Kokonaistaloudelliset ennusteet ja taustaoletukset

Lähde: Vuosi 2016 ja 2017 Tilastokeskus, ennusteet 2018-2022 VM 14.9.2018

Prosenttia:	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
BKT, määrän muutos	2,1	2,8	3,0	1,7	1,6	1,1	1,0
Palkkasumman muutos	1,6	2,2	4,2	3,5	3,6	3,0	3,1
Yleisen ansiotason muutos	1,1	0,2	1,8	2,6	3,0	2,9	3,1
Työttömyysaste	8,8	8,6	7,4	6,9	6,6	6,6	6,6
Kuluttajahintojen muutos	0,4	0,7	1,1	1,4	1,6	1,8	2,0
Kuntien kustannustason muutos ¹⁾	0,8	-1,2	1,1	2,1	2,6	1,8	2,2
Valtionosuusindeksin muutos	0,0	-1,0	1,1	1,3	2,3	1,8	2,2
Kuntien ansiotason muutos	1,0	-1,0	1,3	3,3	3,2	2,5	2,7

1) Indeksissä on huomioitu lomarahojen leikkaus vuosina 2016 ja 2017 sekä niiden palautuminen vuosina 2019 ja 2020.

Ennuste kevät 2018:

Prosenttia:	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
BKT, määrän muutos	2,1	2,6	2,6	2,2	1,8	1,3	1,1
Palkkasumman muutos	1,6	2,6	3,7	3,5	3,5	3,0	2,8
Yleisen ansiotason muutos	1,1	0,2	1,9	2,5	2,8	2,6	2,6
Työttömyysaste	8,8	8,6	8,1	7,5	7,0	6,9	6,8
Kuluttajahintojen muutos	0,4	0,7	1,2	1,4	1,7	1,8	2,0
Kuntien kustannustason muutos ¹⁾	0,8	-2,1	0,6	2,6	1,6	2,2	2,2
Valtionosuusindeksin muutos	0,0	-0,7	0,0	0,0	0,5	2,2	2,2
Kuntien ansiotason muutos	1,0	-1,1	1,3	3,3	2,9	2,3	2,3

Laskelma sote- ja maakuntauudistuksen vaikutuksesta kuntien ja kuntayhtymien talouteen (vuoden 2020 tasossa, mrd. €)

Tulos-/rahoituslaskelman erä	Vaikutus tulokseen/ toiminnan ja inv. rahavirtaan mrd. euroa
Toimintatulot	-3,2
Toimintamenot ¹⁾	+21,2
Toimintakate	+18,0
Verotulot yhteensä	-11,6
- <i>Kunnallisvero</i>	-11,0
- <i>Yhteisövero</i>	-0,6
Valtionosuudet	-6,0
Vuosikate	-0,4
Poistot	+0,4
Tilikauden tulos	0,0
Nettoinvestoinnit	+0,7
Toiminnan ja investointien rahavirta	+0,7

Maakuntasektorille siirtyy myös sairaanhoitopiirien velat, joiden arvioidaan kuntatalouden kehitysarviossa olevan 4,1 mrd. vuoden 2021 tasossa.

1) Sisältäen verotuskustannusten aleneman 70 m€.

Kuntien ja kuntayhtymien bruttomenot, mrd. €

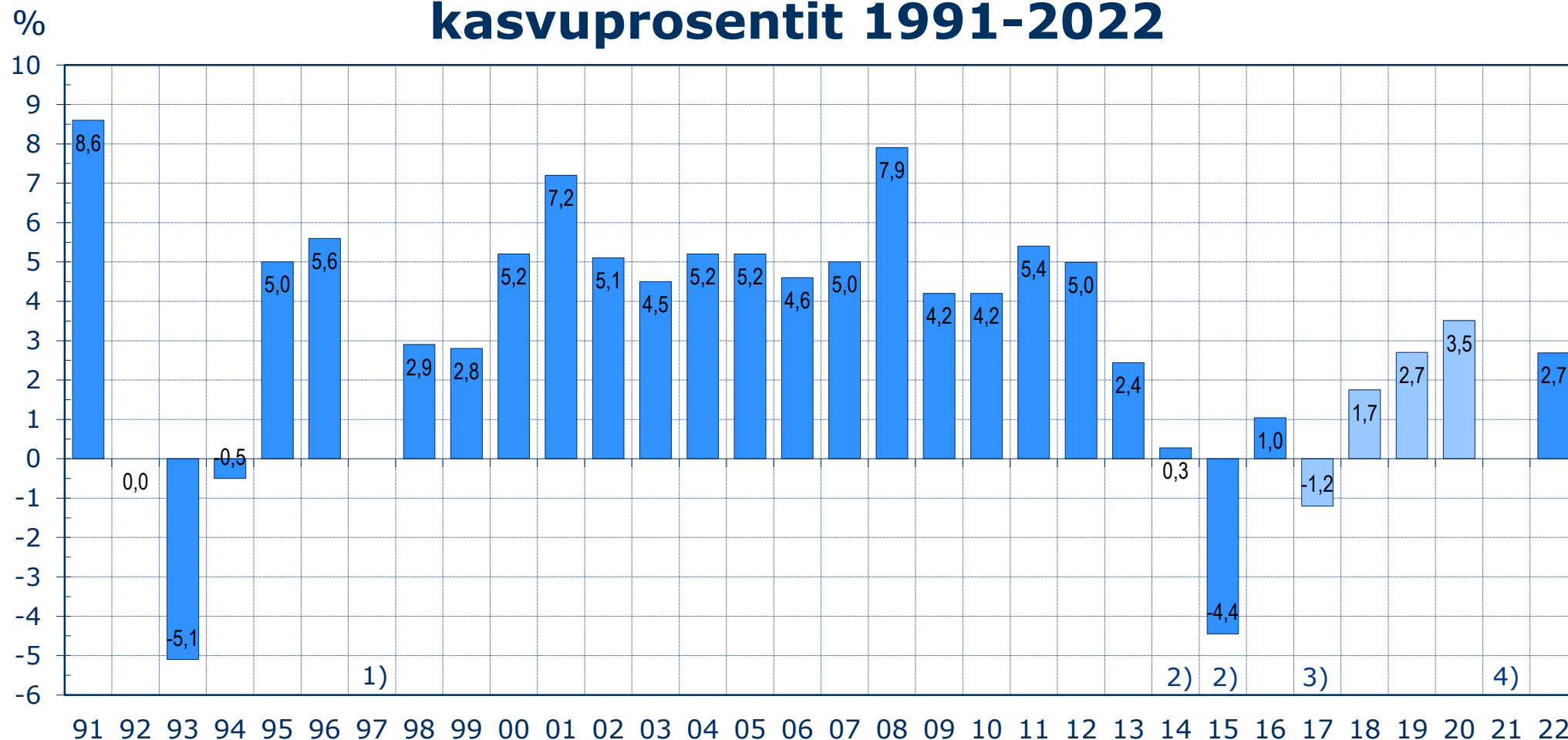
	2016	2017 1)	2018	2019	2020	2021 2)	2022
Toimintamenot	37,13	36,68	37,36	38,37	39,72	19,86	20,40
- Henkilöstömenot	20,78	20,20	20,31	20,70	21,21	10,70	10,95
- Palkat	15,93	15,88	16,12	16,56	16,95	8,62	8,85
- Muut henkilöstömenot	4,85	4,32	4,19	4,14	4,27	2,08	2,10
- Ostot (materiaalit ja palv.)	12,54	13,05	13,58	14,15	14,89	6,96	7,19
- Avustukset	2,77	2,19	2,18	2,18	2,24	1,49	1,51
- Muut toimintamenot	1,03	1,23	1,29	1,34	1,38	0,71	0,74
Korkomenot	0,33	0,26	0,39	0,44	0,48	0,43	0,46
Investoinnit	4,34	4,63	4,83	4,83	4,93	4,22	4,21
Yhteensä	41,80	41,57	42,58	43,64	45,14	24,50	25,06
Muutos-%:							
Toimintamenot	1,0	-1,2	1,9	2,7	3,5	-50,0	2,7
- Palkat	-1,1	-0,3	1,5	2,7	2,3	-49,1	2,7
- Ostot (materiaalit ja palv.)	3,2	4,0	4,1	4,1	5,2	-53,3	3,4
Menot yhteensä	0,9	-0,5	2,4	2,5	3,4	-45,7	2,3

1) Vuonna 2017 toimintamenoja (sekä toimintatuloja ja valtionosuuksia) supistaa perustoimeentulotuen laskennan ja maksatuksen siirto Kelalle. Vaikutus toimintamenoihin on noin -700 miljoonaa euroa.

KiKy-sopimuksen vaikutus henkilöstömenoihin on vuonna 2017 myös noin -700 miljoonaa euroa.

2) Vuodesta 2021 lähtien menojen tasossa on otettu huomioon sote- ja maakuntauudistus.

Kuntien ja kuntayhtymien toimintamenojen kasvuprosentit 1991-2022

- 1) Mm. opetustoimen ylläpitäjämallin johdosta vuosi 1997 ei ole vertailukelpoinen aikaisempien vuosien kanssa
- 2) Vuosina 2014-2015 toimintamenojen kasvua hidastaa kunnallisten ammattikorkeakoulujen sekä liikelaitosten yhtiöittäminen. Lisäksi vuonna 2015 menojen tasoon vaikuttaa tilastouudistus. Ilman näitä toimenpiteitä kasvu olisi ollut vuosina 2014 ja 2015 noin 1 %.
- 3) Vuonna 2017 toimintamenoissa näkyy perustoimeentulotuen maksatuksen ja laskutuksen siirto Kelalle sekä kiky-sopimus. Ilman näitä toimenpiteitä kasvu olisi noin 1 %.
- 4) Sote- ja maakuntaudistuksen johdosta vuosi 2021 ei ole vertailukelpoinen aikaisempien vuosien kanssa.

Kuntien verotulot vuosina 2016-2022, mrd. €

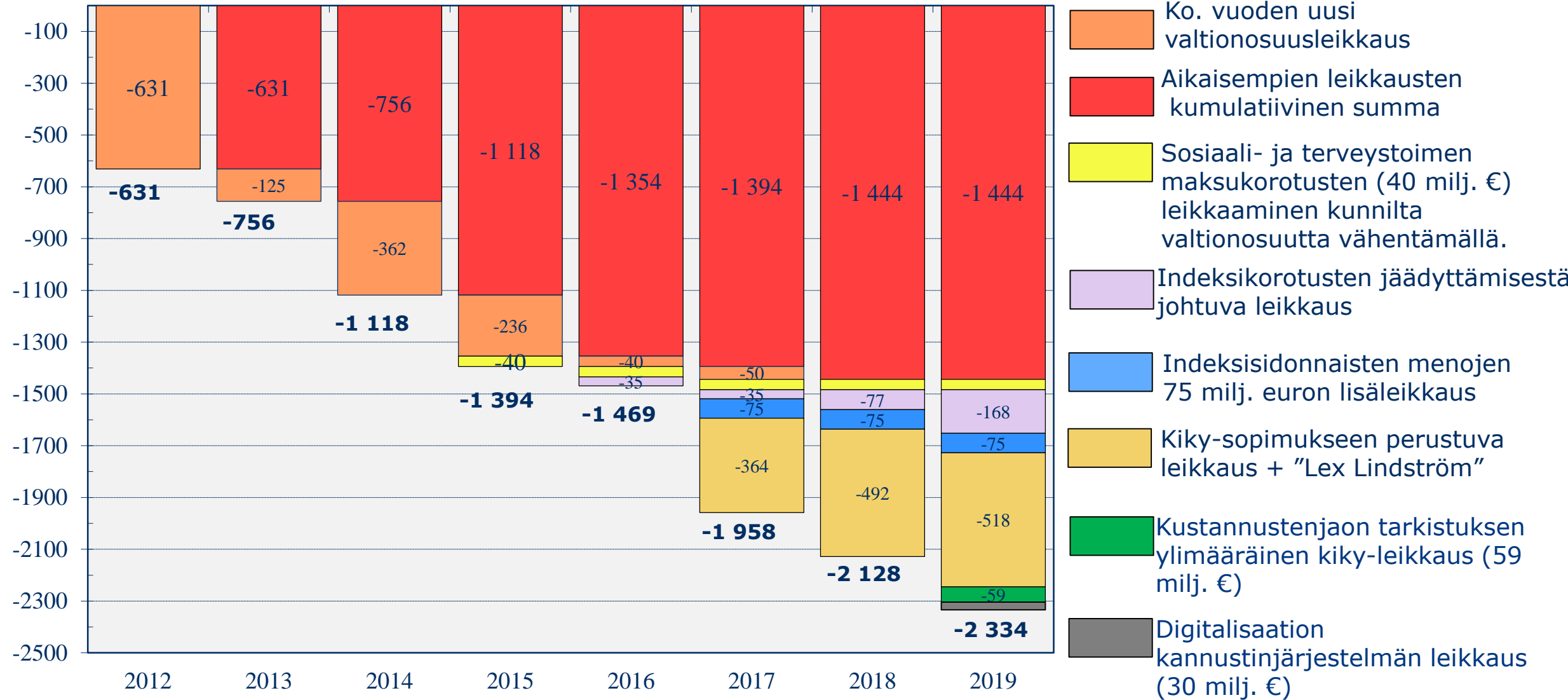
(painelaskelma, kuntien veroprosentit pidetty 2018-2022 samoina)

	2016	2017	2018	2019	2020	2021 2)	2022
Verolaji							
Kunnallisvero	18,89	18,92	18,68	19,78	20,48	10,28	9,98
Yhteisövero	1,56	1,90	1,82	2,04	2,09	1,60	1,60
Kiinteistövero	1,65	1,72	1,82	1,85	1,88	1,91	1,94
Verotulot yhteensä	22,10	22,55	22,32	23,67	24,45	13,79	13,52
Muutos-%:							
Kunnallisvero	1,9	0,2	-1,3	5,9	3,5	-49,8	-2,9
Yhteisövero	-5,5	22,0	-4,2	12,1	2,5	-23,4	0,0
Kiinteistövero	4,3	4,3	5,6	1,6	1,6	1,6	1,6
Verotulot yhteensä	1,5	2,0	-1,0	6,0	3,3	-43,6	-2,0
Tuloveroprosentti, keskim.	19,85	19,90	19,84	19,88	19,88	8,33	8,33
Yhteisöveroprosentti	20,0	20,0	20,0	20,0	20,0	20,0	20,0
Osuus yhteisöverosta, %	30,92	30,34	31,35	1) 31,30	31,30	22,28	22,28

1) Varhaiskasvatuseräysten alentamisen kompensationsa kuntien verotuloja aiotaan korottaa vuodelle 2018 yhteisöveron jako-osuutta korottamalla (60 milj. €).

2) Verotulojen kertymä pysyy vuonna 2021 korkeammalla tasolla, kuin maakuntaudistuksesta johtuvat veroprosenttien ja yhteisöveron jako-osuuden leikkaukset antaisivat olettaa. Tämä johtuu siitä, että aiempien verovuosien verot kertyvät kunnille vuonna 2021 vielä aiempien vuosien korkeampien veroprosenttien ja jako-osuuksien perusteella.

Vuosien 2012-2019 leikkausten vaikutus kuntien **peruspalvelujen valtionosuuteen**, milj. €

Kuntien ja kuntayhtymien talous, mrd. €

(painelaskelman mukaan)

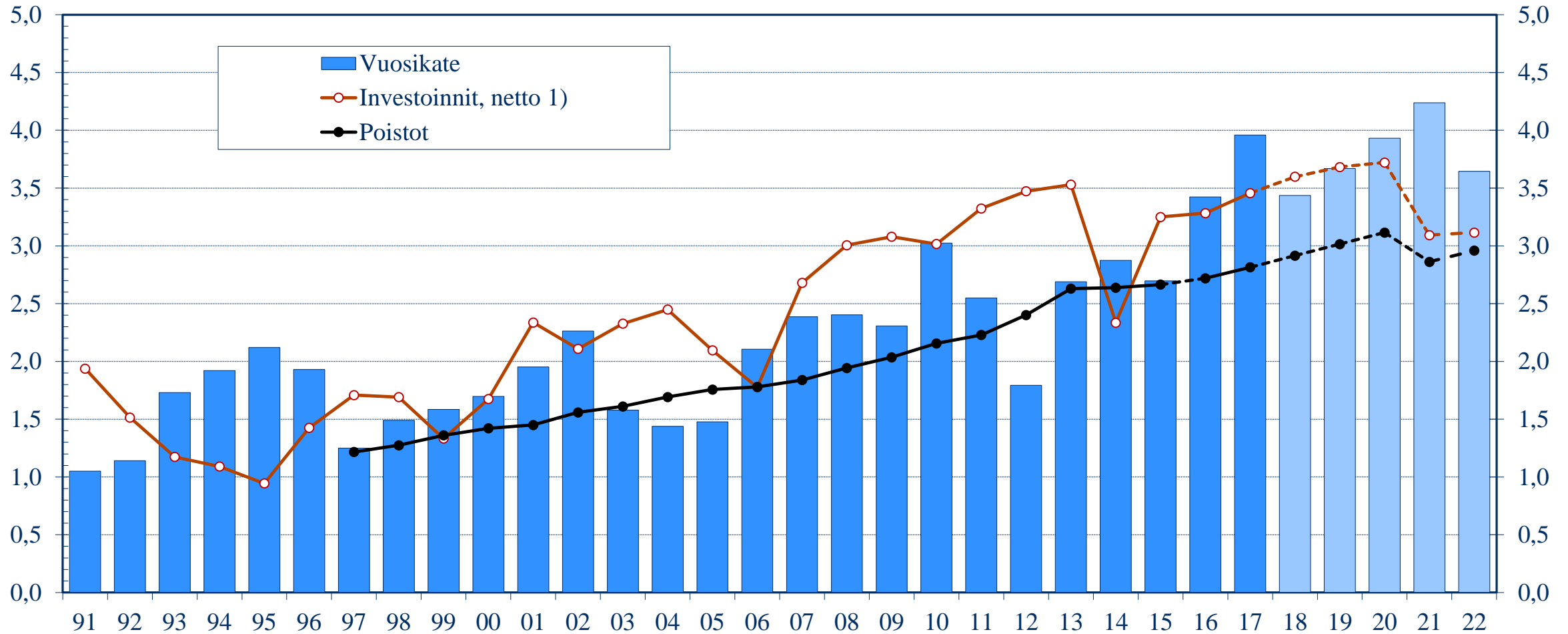
	2016	2017	2018	2019	2020	2021 ¹⁾	2022
Toimintakate	-27,78	-27,50	-28,09	-28,93	-30,05	-12,33	-12,68
Verotulot	22,10	22,55	22,60	23,87	24,62	13,86	13,57
Käyttötalouden valt.os.	8,83	8,54	8,67	8,51	9,18	2,47	2,53
Rahoitustuotot ja kulut, netto	0,27	0,37	0,26	0,22	0,18	0,24	0,22
Vuosikate	3,42	3,96	3,44	3,67	3,93	4,24	3,65
Poistot	-2,72	-2,82	-2,92	-3,02	-3,12	-2,86	-2,96
Satunnaiset erät, netto	0,38	0,14	0,13	0,13	0,13	0,13	0,13
Tilikauden tulos	1,08	1,28	0,65	0,79	0,95	1,51	0,82
Tulorah. korjauserät	-0,63	-0,53	-0,53	-0,53	-0,53	-0,53	-0,53
Tulorahoitus, netto	3,17	3,57	3,04	3,28	3,54	3,85	3,25
Investoinnit, netto	-3,28	-3,46	-3,60	-3,68	-3,72	-3,09	-3,12
Rahoitusjäämä²⁾	-0,11	0,11	-0,55	-0,41	-0,18	0,75	0,14
Lainakanta	18,10	18,42	19,17	19,78	20,16	15,73	15,65
Rahavarat	5,68	6,40	6,55	6,70	6,85	6,73	6,73

1) Talouden paraneminen vuonna 2021 johtuu pääosin siitä, että veroprosenttien ja yhteisöveron jako-osuuden leikkauksista huolimatta kunnille tilitetään vielä aiempien verovuosien veroja aiempien vuosien korkeampien veroprosenttien ja jako-osuuksien perusteella.

2) Rahoitusjäämä = Toiminnan ja investointien rahavirta = Tulorahoitus + investoinnit, netto
Tulorahoitus = Vuosikate + satunnaiset erät, netto + tulorahoituksen korjauserät

Kuntasektorin vuosikate, poistot sekä investoinnit¹⁾ 1991-2022, mrd.€

(arviot painelaskelman mukaan)

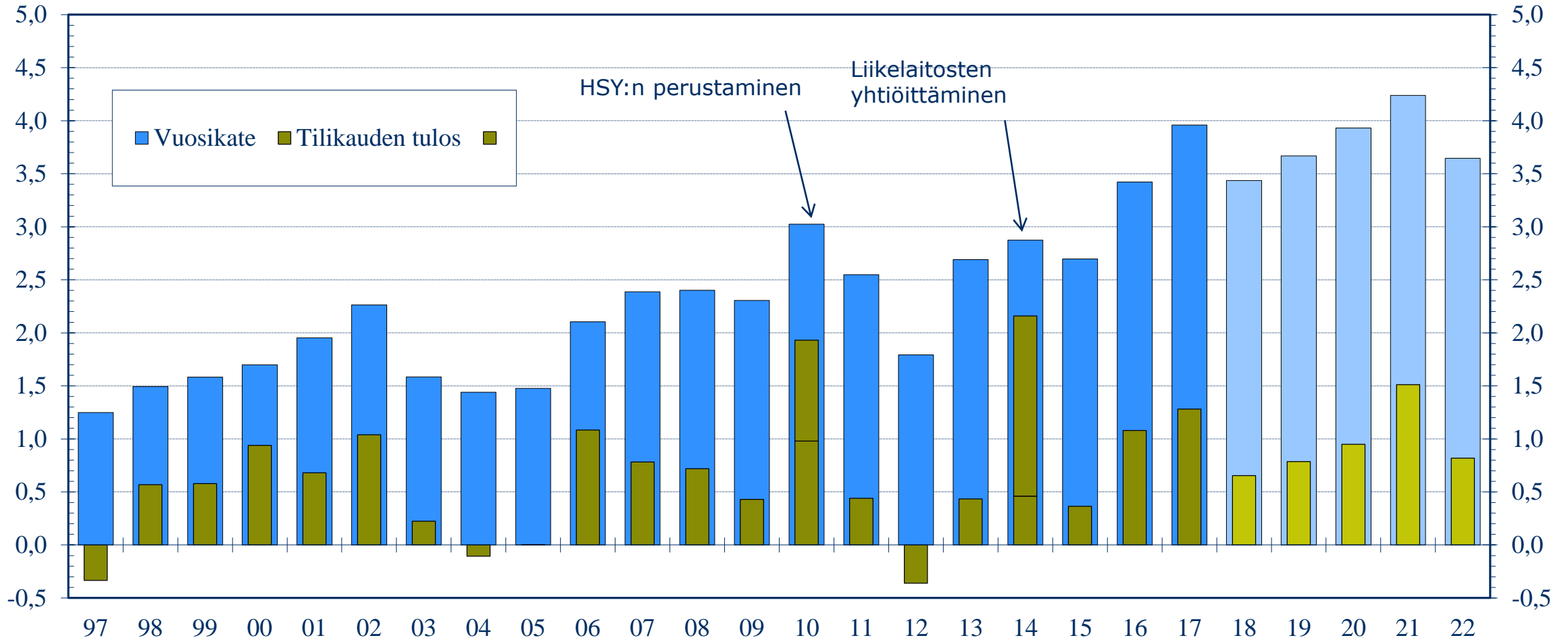

Vuosikate paranee 2021 mm. siksi, että veroprosenttien ja yhteisöveron leikkauksista huolimatta kunnille tilitetään aiempien verovuosien veroja aiempien korkeampien veroprosenttien ja jako-osuuksien perusteella.

1) Investoinnit, netto = Käyttöomaisuusinvestoinnit-rahoitusosuudet - käyttöomaisuuden myyntitulot. Vuoden 2014 nettoinvestointien tasoon vaikuttaa kunnallisten liikelaitosten yhtiöittäminen.

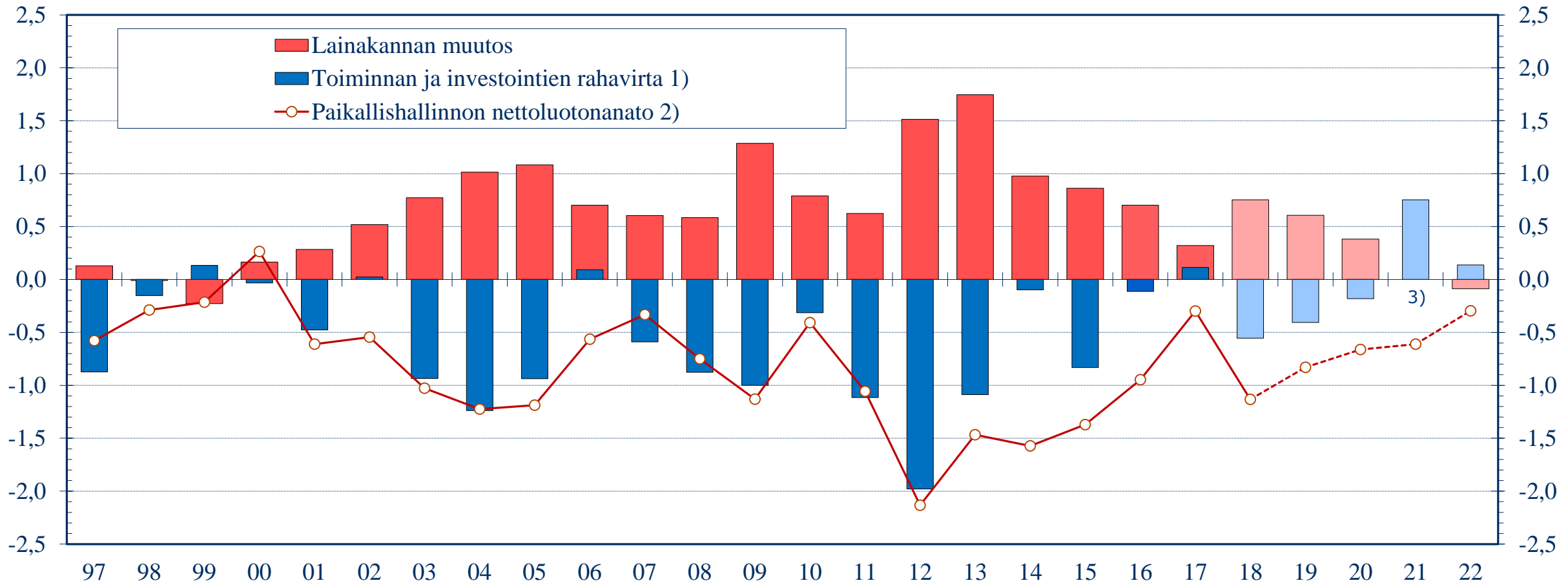
Kuntasektorin vuosikate sekä tilikauden tulos vuosina 1997-2022, mrd. €

(arviot painelaskelman mukaan)

Vuonna 2010 tilikauden tulos sisältää HSY:n perustamisesta johtuvaa pääkaupunkiseudun kuntien saamaa kirjanpidollista myyntivoittoa noin 0,95 mrd. euroa. Vuonna 2014 kunnallisten liikelaitosten yhtiöittäminen paransi tilikauden tulosta noin 1,7 mrd. euroa. Vuosikatteen ja tuloksen paraneminen vuonna 2021 johtuu pääosin siitä, että veroprosenttien ja yhteisöveron jako-osuuden leikkauksista huolimatta kunnille tilitetään vielä aiempien verovuosien veroja aiempien vuosien korkeampien veroprosenttien ja jako-osuuksien perusteella.

Kuntasektorin toiminnan ja investointien rahavirta, lainakannan muutos sekä paikallishallinnon nettoluotonanto vuosina 1997-2022, mrd. € (arviot painelaskelman mukaan)

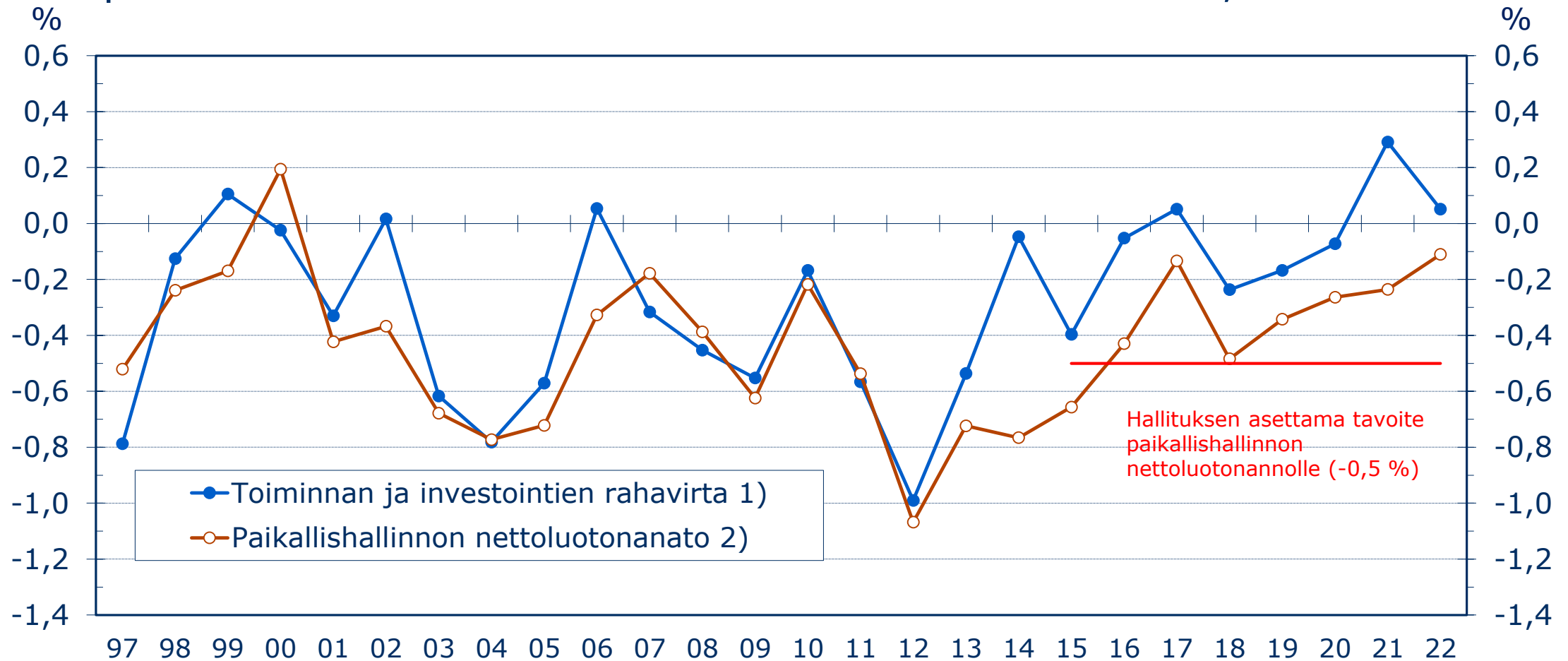

1) Alijäämäinen (neg.) rahavirta ilmaisee, että menoja katetaan kassavaroja vähentämällä tai lainalla. Ylijäämäinen (pos.) rahavirta ilmaisee, kuinka paljon varoja jää antolainaukseen, lainojen lyhennyksiin ja kassan vahvistamiseen.

2) Nettoluotonanto kansantalouden tilinpidon mukaan = Paikallishallinnon kokonaistulojen ja kokonaismenojen erotus

3) Lainakannan muutos vuodelta 2021 puuttuu, koska vuosien 2020 ja 2021 lainakannat eivät ole keskenään vertailukelpoisia.

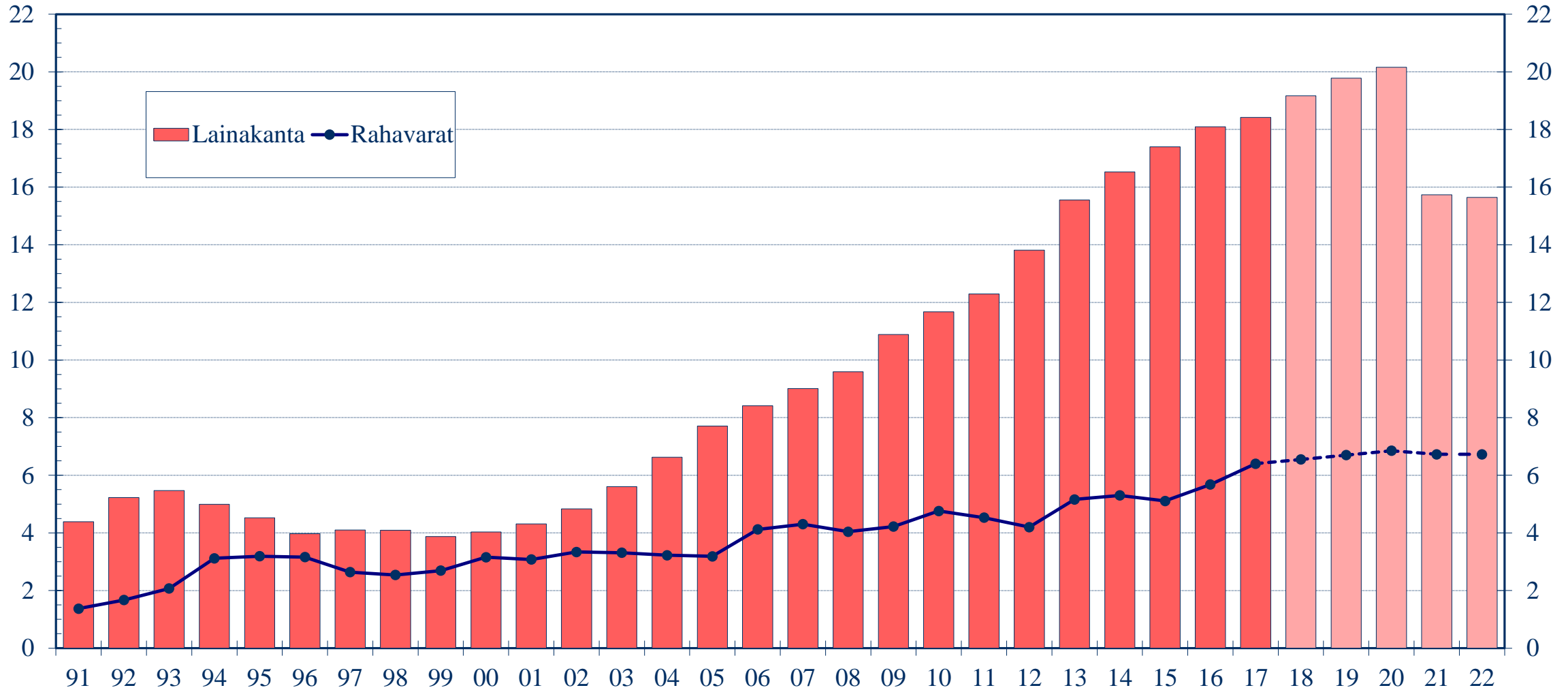
Kuntasektorin toiminnan ja investointien rahavirta sekä paikallishallinnon nettoluotonanto vuosina 1997-2022, % BKT:sta

- 1) Toiminnan ja investointien rahavirta kuntien tilinpidon mukaan = Tulorahoitus, netto + Investoinnit, netto
 Tulorahoitus, netto = Vuosikate + Satunnaiset erät, netto + tulorahoituksen korjauserät
- 2) Paikallishallinnon nettoluotonanto kansantalouden tilinpidon mukaan = Paikallishallinnon kokonaistulojen ja kokonaismenojen erotus

Kuntien ja kuntayhtymien lainakanta sekä rahavarat 1991-2022, mrd. €

(arviot painelaskelman mukaan)

Maakuntasektorille siirtyy myös sairaanhoitopiirien velat, joiden arvioidaan kuntatalouden kehitysarviossa olevan vuoden 2021 tasossa noin 4,1 mrd.

Kuntien ja kuntayhtymien tuloslaskelma vuosina 2016-2022, mrd. €

Tuloslaskelman erä	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Toimintatulot	9,35	9,22	9,28	9,44	9,67	7,53	7,72
Toimintamenot	-37,13	-36,72	-37,36	-38,37	-39,72	-19,86	-20,40
Toimintakate	-27,78	-27,50	-28,09	-28,93	-30,05	-12,33	-12,68
Verotulot	22,10	22,55	22,60	23,87	24,62	13,86	13,57
Valtionosuudet	8,83	8,54	8,67	8,51	9,18	2,47	2,53
Rahoituserät, netto	0,27	0,37	0,26	0,22	0,18	0,24	0,22
Vuosikate	3,42	3,96	3,44	3,67	3,93	4,24	3,65
Poistot ja arvonalent.	-2,72	-2,82	-2,92	-3,02	-3,12	-2,86	-2,96
Satunnaiserät, netto	0,38	0,14	0,13	0,13	0,13	0,13	0,13
Tilikauden tulos	1,08	1,28	0,65	0,79	0,95	1,51	0,82
muutos-%:							
Toimintatulot	1,8	-1,4	0,6	1,8	2,4	-22,1	2,5
Toimintamenot	1,0	-1,1	1,7	2,7	3,5	-50,0	2,7
Verotulot	1,5	2,0	0,2	5,6	3,2	-43,7	-2,1
Valtionosuudet	7,2	-3,3	1,5	-1,8	7,8	-73,1	2,5

Vuonna 2017 toimintatuloja ja -menoja sekä valtionosuuksia pienentää perustoimeentulotuen laskutuksen ja maksatuksen siirto Kelalle sekä kiky-sopimus.

Talouden paraneminen vuonna 2021 johtuu pääosin siitä, että veroprosenttien ja yhteisöveron jako-osuuden leikkauksista huolimatta kunnille tilitetään vielä aiempien verovuosien veroja aiempien vuosien korkeampien veroprosenttien ja jako-osuuksien perusteella.

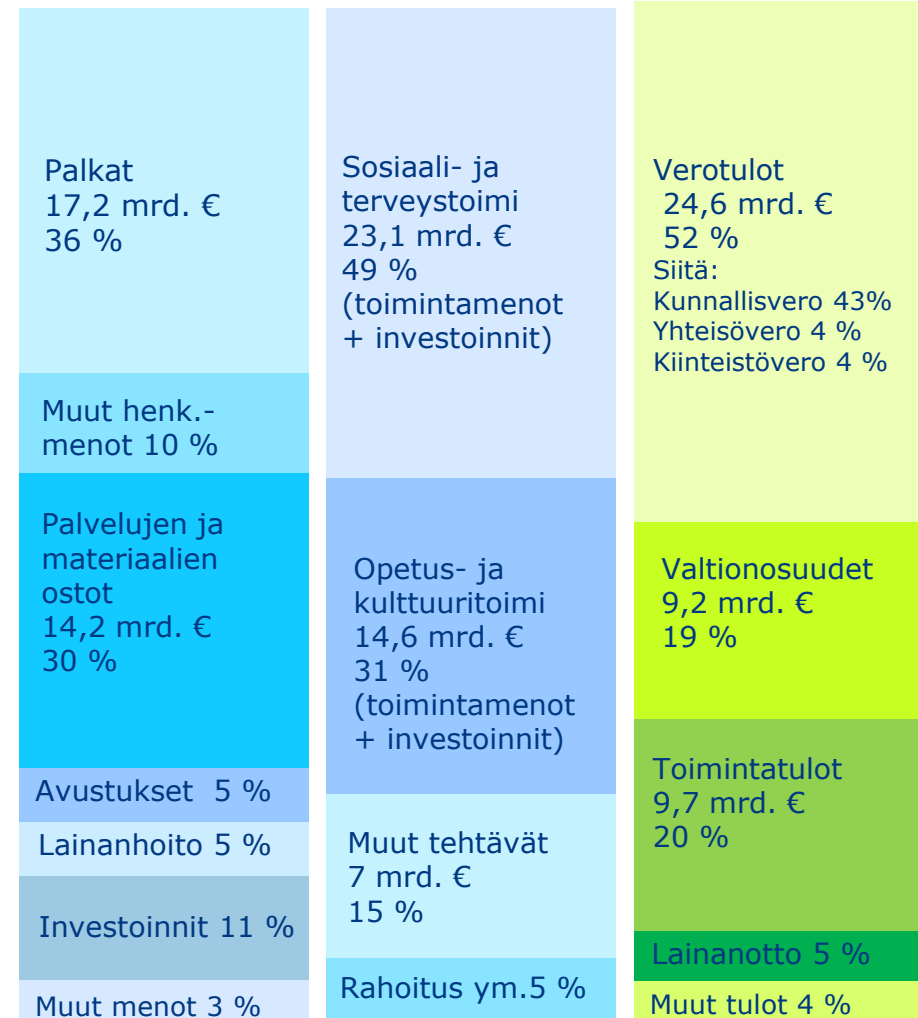
Kuntien ja kuntayhtymien rahoituslaskelma vuosina 2016-2022, mrd. €

Rahoituslaskelman erä	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Toiminnan rahavirta							
Vuosikate	3,42	3,96	3,44	3,67	3,93	4,24	3,65
Satunnaiset erät, netto	0,38	0,14	0,13	0,13	0,13	0,13	0,13
Tulorahoituksen korjauserät	-0,63	-0,53	-0,53	-0,53	-0,53	-0,53	-0,53
Investointien rahavirta							
Investointimenot	-4,34	-4,63	-4,83	-4,83	-4,93	-4,22	-4,21
Rahoitusosuudet investointeihin ja investointien myyntitulot	1,06	1,19	1,23	1,15	1,21	1,12	1,09
Toiminnan ja investointien rahavirta	-0,11	0,13	-0,55	-0,41	-0,18	0,75	0,14
Rahoituksen rahavirta							
Antolainojen muutokset	-0,11	-0,06	-0,05	-0,05	-0,05	-0,05	-0,05
Pitkäaikaisten lainojen lisäys	2,52	2,27	2,80	2,76	2,58	1,57	1,83
Pitkäaikaisten lainojen vähennys	-2,08	-2,01	-2,05	-2,15	-2,20	-1,90	-1,92
Lyhytaikaisten lainojen muutos	0,26	-0,12					
Rahavarojen muutos	0,57	0,72	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Rahavarat 31.12.	5,68	6,40	6,55	6,70	6,85	6,73	6,73
Lainakanta 31.12.	18,10	18,42	19,17	19,78	20,16	15,73	15,65

Kuntien ja kuntayhtymien talous nyt ja tulevaisuudessa

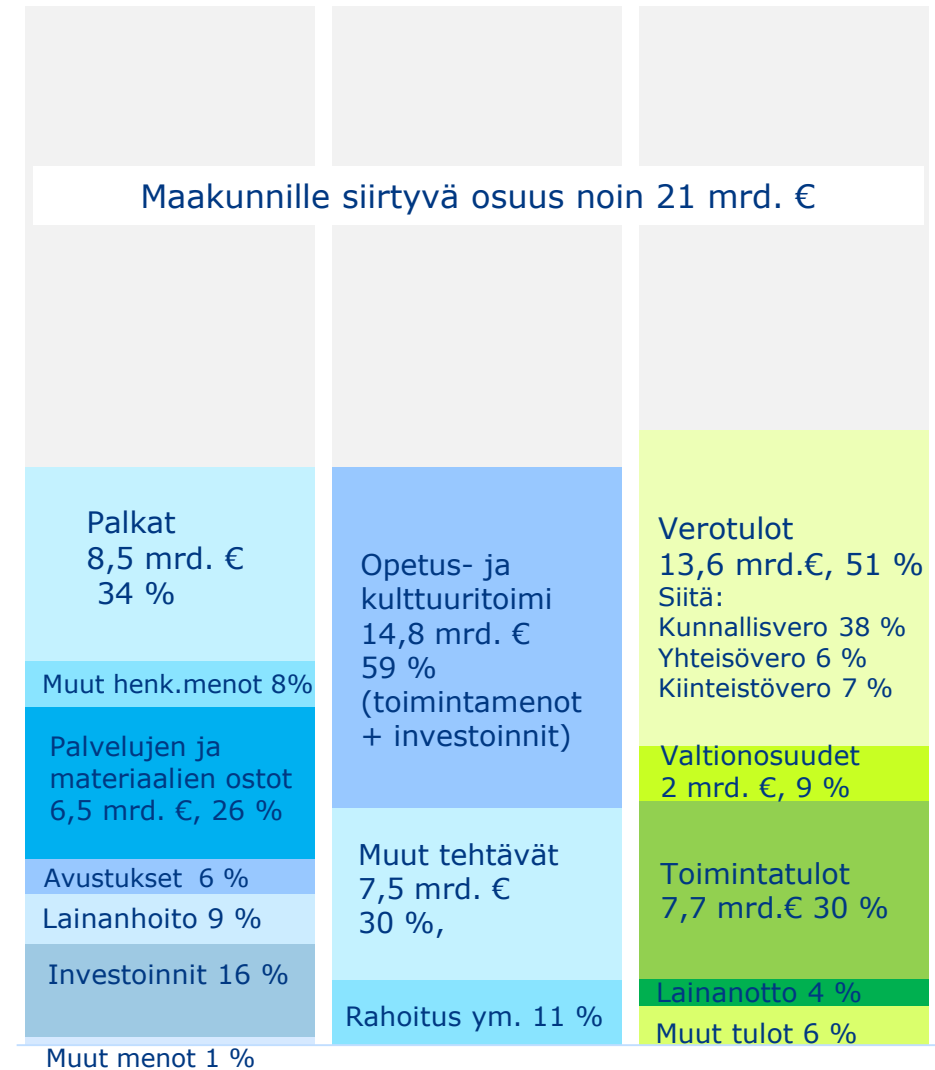
Tulos- ja rahoituslaskelman mukaiset ulkoiset tulot ja menot.

ARVIO VUODELLE 2020 noin 47,6 mrd. €

Tulos- ja rahoituslaskelman mukaiset ulkoiset tulot ja menot.

HAHMOTELMA VUODESTA 2021 noin 25 mrd. €

Kuntatalousohjelman nostot syksy 2018

- Kuntatalous vahvistui selkeästi vuonna 2017, mutta kuntien välillä on suuria eroja
- Lainakannan kasvu selittyy pääosin sairaanhoitopiirien kasvaneilla investoinneilla
- Maakunta- ja sote-uudistus muuttaa kuntatalouden rakenteita 2021
- Kustannustenjaon tarkistus alentaa valtionosuutta vuonna 2019
- Kuntatalous heikkenee toimintamenojen kasvun nopeutuessa ja verotulojen kasvun hidastuessa
- Kuntatalouden rahoitusasematavoite saavutetaan vuonna 2019
- Investointitarpeet, korjausvelka ja kasvukeskusten palvelujen ja infrastruktuurin laajentaminen haastavat kuntataloutta. Jotta investoinnit voitaisiin rahoittaa myös jatkossa, on kuntien tulokehityksen oltava vahvaa ja menot pidettävä kurissa.